

V duchu
Edgara
Allana Poea

VOLVOX GLOBATOR 2019

V duchu Edgara Allana Poea:
Antologie polské fantastiky hororu
volvox globator 2019

V duchu
Edgara
Allana
Poea:

Antologie
polské fantastiky
hororu

This publication has been supported
by the © Poland Translation Program

BOOK INSTITUTE

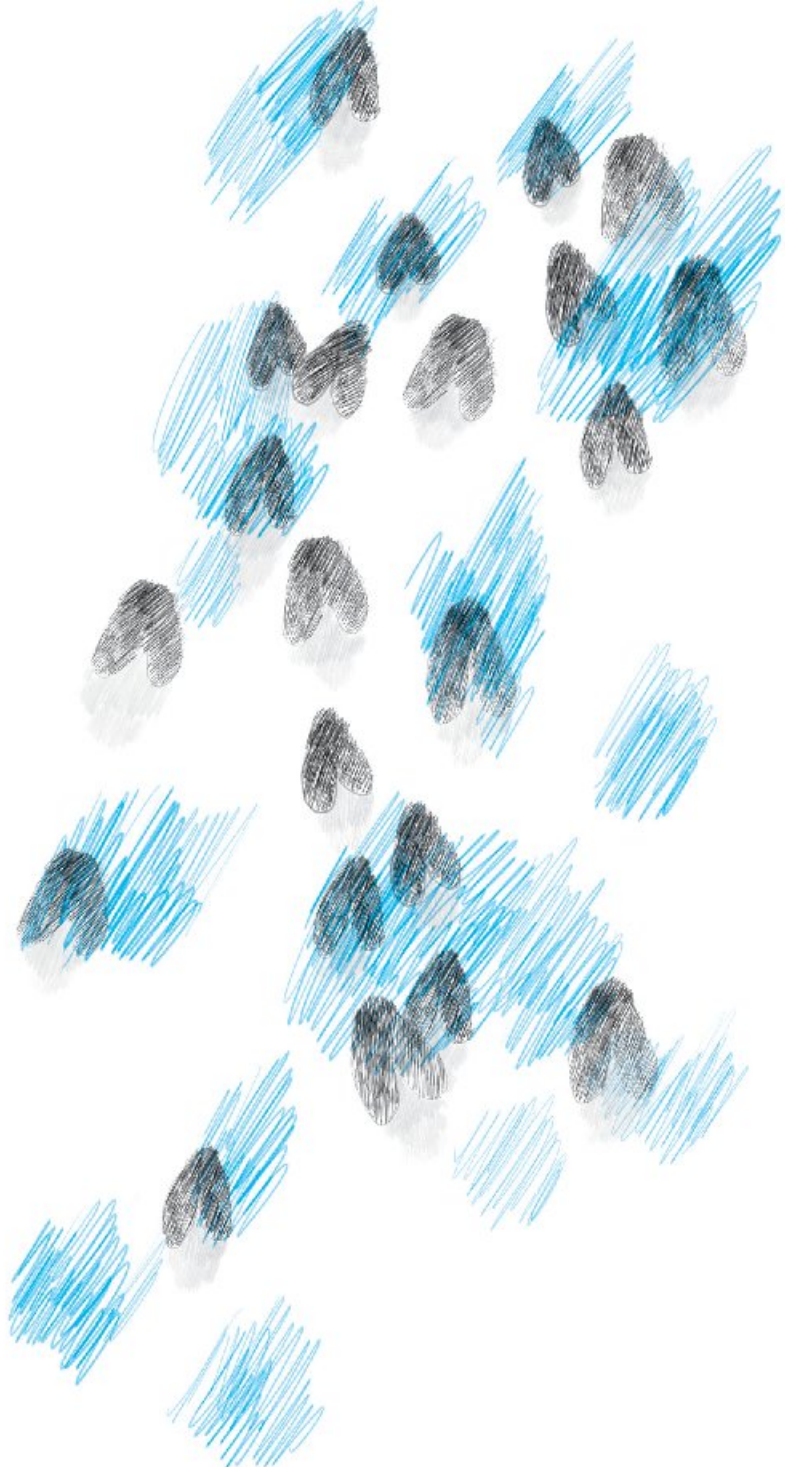

©POLAND

translation © Libor Martínek, 2019
illustrations © Radana Přenosilová
copyright © Volvox Globator, 2019

ISBN 978-80-7511-484-6
ISBN 978-80-7511-485-3 (e-pub)
ISBN 978-80-7511-486-0 (pdf)

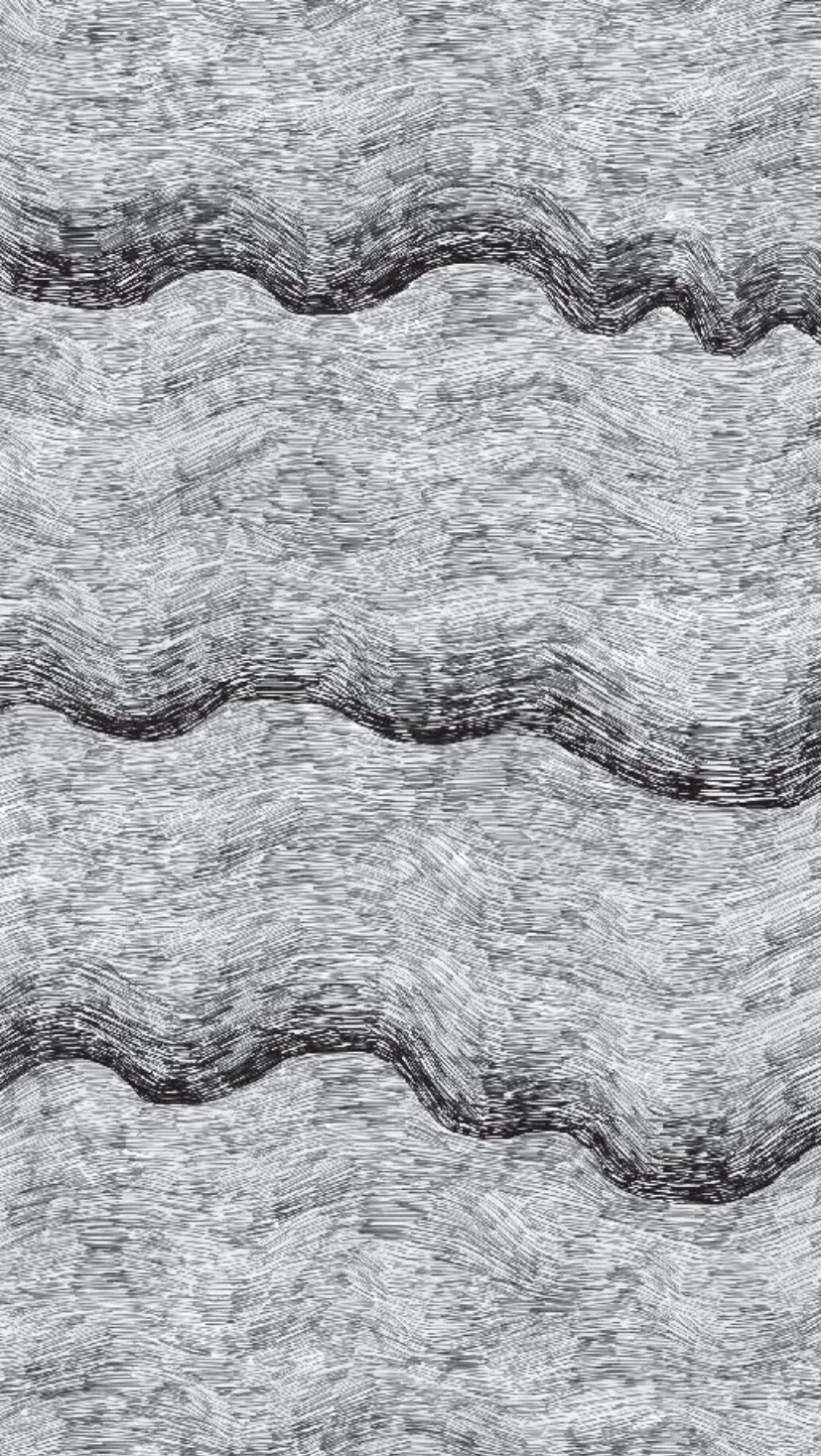

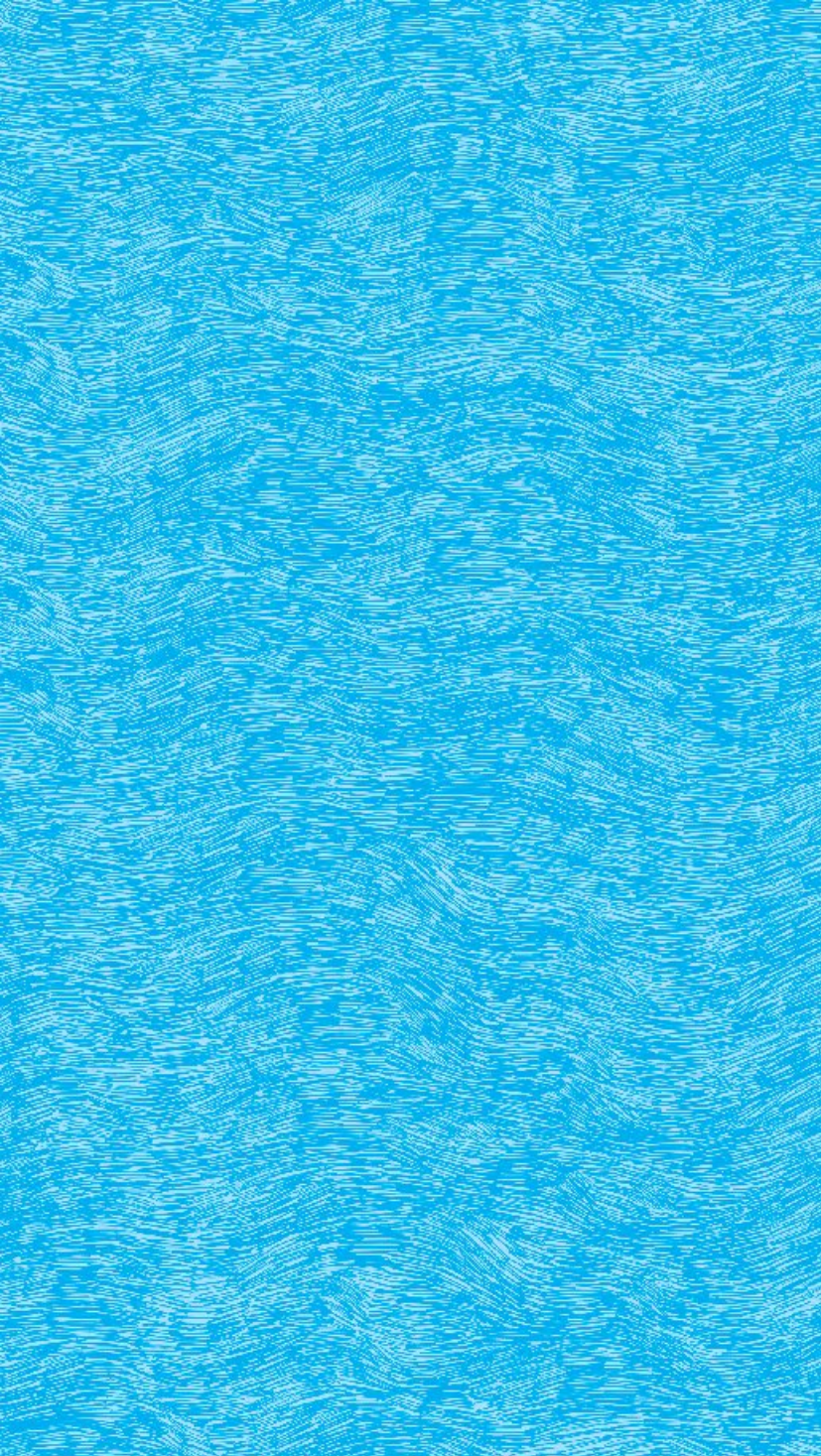

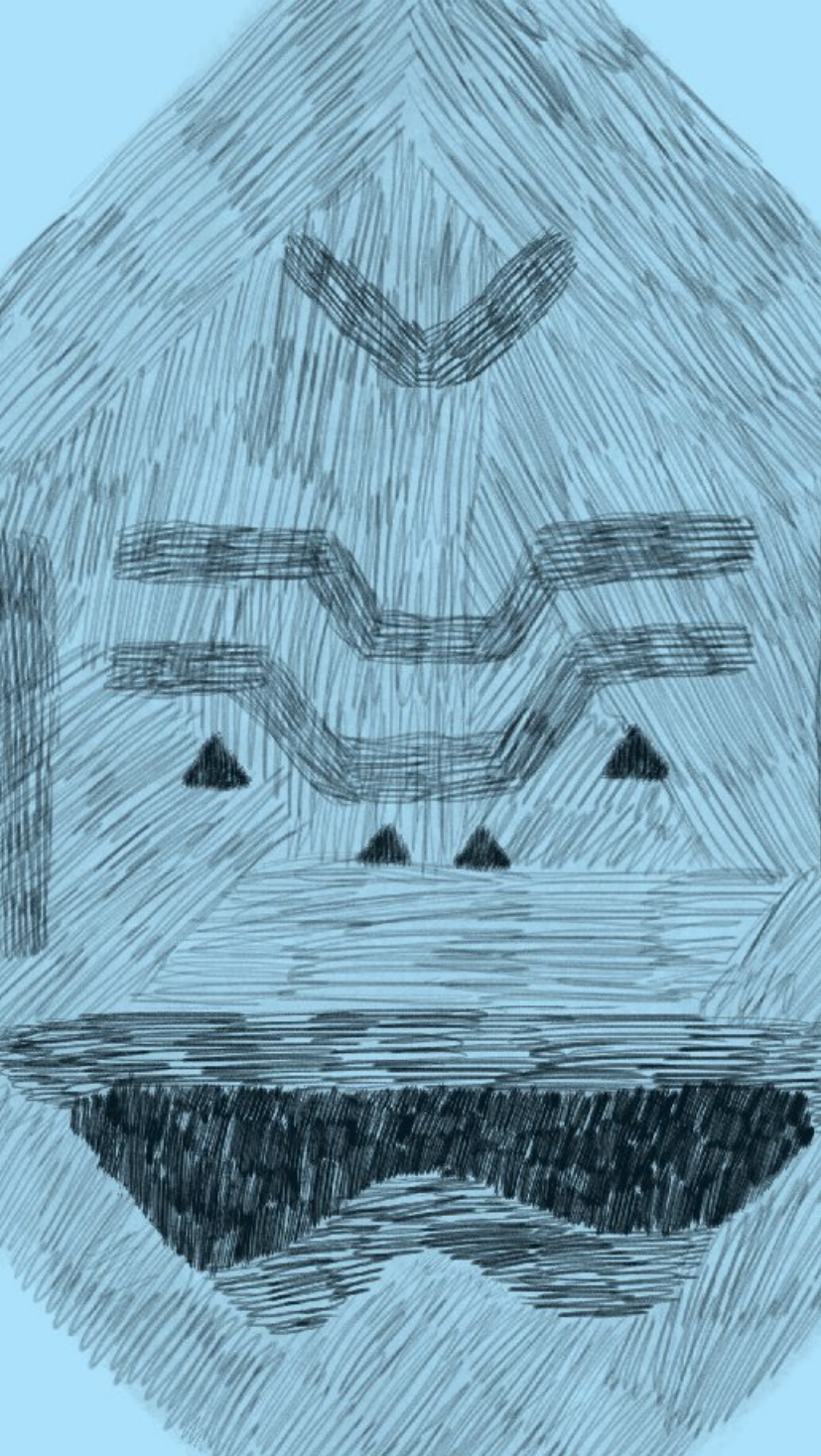

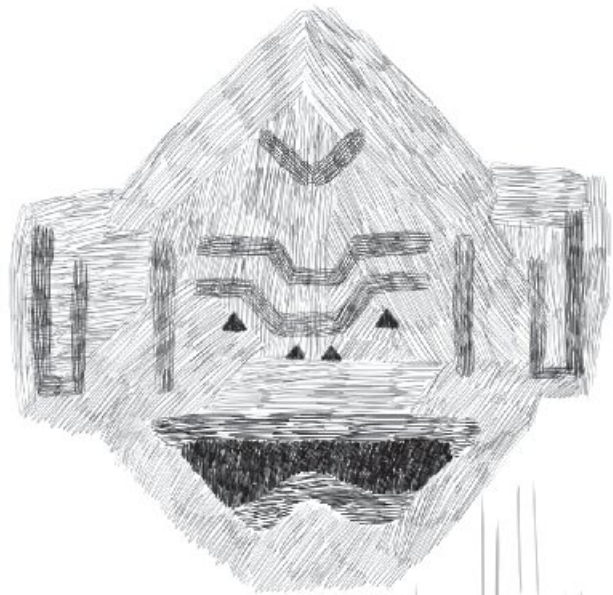

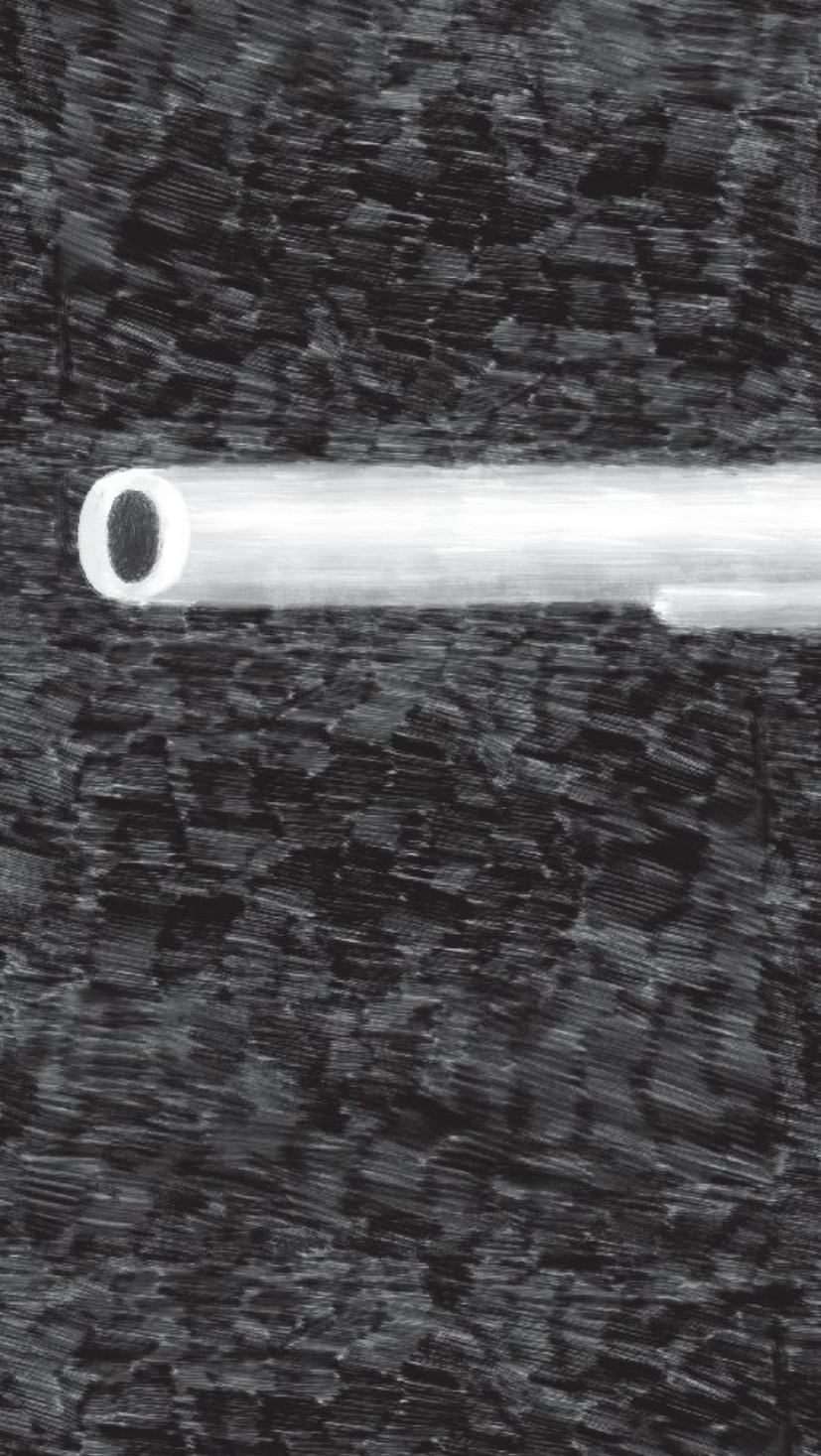

Włodzimierz Zagórski
(1834–1902)

Ďáblovo věno

1894

Dokonce i ďáblu se může stát příhoda.

Je to moudrá šelma, opatrná, a – jak se říká – okovaná na všech čtyřech, i když víme, že ten milostpán má jenom jednu nohu a jedno kopyto, že ano, ale kdo ví, jestli by ho třeba v Kocourkově, kde přece kují kozy, neuměli okovat „jak se patří“ na všech čtyřech.

Také proto ďábel pověřuje okováním svých končetin výhradně pekelného mistra, a tak se mu někdy dějí příhody. Občas se mu totiž stane, že se mu na slizké cestě, po které obvykle chodí ledaskdo, jedna nebo druhá podkova uvolní a on zrovna nemá pekelné mistry při ruce, přičemž žádný pozemský kovář (necht se to čtenářů, kteří se věnují tomuto slavnému řemeslu, nijak nedotkne!) mu obuv spravit nedokáže, takže ďáblisko kulhá – klap! klap! –, každou chvíli uklouzne a klopýtne, až se nakonec – brnk! – natáhne jak dlouhé, tak široké. Peklo se pak třese zlostí, zato andílci se smějí, až se za břicho popadají, a radostí třepetají křídly!

Občas se stane, že ďábel, i když je chytrá a opatrná kanálie, cestou něco přehlédne, na něco zapomene nebo třeba něco ztratí. Obvykle se mu to stane, když ke snídani vypije příliš hořící smůly nebo když se zapomene ve společnosti nějaké mladé čarodějnice. Ďábelské příhody tohoto druhu se vyznačují tím, že jemu samotnému (to jest ďáblu) mnoho škody nenadělají, a lidem z nich prospěch nekyne... Víme přece, že ty, kdo na něm mají podíl, „ďábelský kabát“ neteší ani nehřeje...

Před nedávnou dobou, přesně na Štědrý den, se vašnosta ďábel vydal do Varšavy s brašnou plnou vánočních dárků pro svou varšavskou klientelu. Cestou navštívil

družku, čarodějnici zběhlou ve svém umění, která ho pozvala na výborný oběd. Podávalo se pečené srdce nelítostného lakomce, paštičky z mozečku bezduché záletnice, marinované ostny jízlivých drben, želatina ze staré ropuchy a konečně a nakonec obrovský hrnc smůly hořící zlatým plamenem – prostě hostina, jaká se málokdy vidí – samozřejmě hostina pro ďábelské chuťové pohárky!

Ďábel, lakomý jako všichni ďáblové, se od laskavé hospodyňky nenechal dlouho pobízet. Jedl za čtyři čerty, pil za osm, až se nakonec opil tak, jak se ďábli opít umějí. Pak – a tady vyplouvá na povrch zlá ďábelská povaha – nešel si podle světlého příkladu otce Noema odpočinout „do archy“, ale vzal cestovní brašnu a se svými zhoubnými dárky se co nejrychleji vydal do Varšavy.

Bylo už pozdě, když vstoupil do města. Padal sníh, který ho bodal do tváře jako drobné jehličky. Udiveným zrakem se rozhlédl po ulici, na které se vrstvil hromádky zameteného sněhu.

„Je to Varšava, nebo to není Varšava?“ zabručel, když se nemohl zorientovat.

Došel k tabulce, která visela na rohu jedné velké budovy, osvětlená září plynové lampy, a přečetl nápis, který na ní bylo vidět.

„Ano, je to Varšavka,“ zašeptal již uklidněný. „Ano, opil jsem se, o tom není pochyb... za všechno může ta šelmička...! Pořád jenom nalévá a prosí: »Pij, můj milý, pij, srdce moje...!« Kdo by nepil, když je smůla tak dobrá a ona prosí tak, že ji nelze odmítnout?“

A vydal se směrem k části města, kde měl složit dary, přičemž si pohvizdoval valčík z *Netopýra**.

Avšak pekelný nápoj mu zatemnil hlavu a pletl třesoucí se nohy. Ze země jako by vyrůstaly sněhové hory a co chvíli mu zatarasily cestu. Jak se jim vyhýbal a také unikal nočním strážným, aby si některý z nich nevšiml

* *Netopýr* – opereta, autor Johann Strauss mladší (1825–1899) ji zkomponoval v roce 1874. (Pozn. překl.)

jeho kopyta, zabloudil v tom sněhovém labyrintu tak ďábelsky, že se po celodenním putování znovu ocitl na místě, ze kterého svůj pochod zahájil. A co huř, všiml si, že cestou ztratil brašnu.

„K čertu!“ zaklel bezbožným ďábelským obyčejem. „Na Nový rok nebudu moct své přátele obdarovat...! Ještě si budou myslet, že jsem na ně zapomněl.“

Příliš dobře však znal lidskou povahu, než aby se dlouho trápil ztrátou, na které by nakonec mohl jako ďábel jenom vydělat. Věděl, že jeho přátelé se dokážou roz dovádět i bez jeho pomoci a že ten, kdo brašnu najde, určitě neopomene vrátit její obsah peklu k užitku. A tak aby neztrácel čas, roztáhl doširoka plášť a nechal se zanést větrem zpět ke své mladé čarodějnici.

Ať si tam sedí...! Příjemnou zábavu...!

Zatímco milostpán ďábel chystal zmíněnou zábavu, v krčmě na Hřibovém náměstí sedělo několik ševců, pili pivo s rumem a debatovali o dírách a záplatách bídného světa.

„Já vám povím, proč je svět roztrhaný jako bota,“ řekl už dobře naladěný Onufer. „Svršek ještě nic: může vydržet... Ale zbytek, ten nemá cenu, to jsou jenom díry...!“

„Cha, cha, cha...! Samé díry!“ zasmáli se jeho kumpáni.

„Tady žádný příštipky nepomůžou,“ řečnil dál výmluvný Onufer. „Tady dokonce ani podrážka nepomůže... Je třeba vyměnit celý podšití: nový svršek a novou podešev.“

„Dobře to říká Onufer,“ souhlasili ševci. „Nový svršek a novou podešev.“

„No a kdo bude ten svršek?“ zeptal se pan Chaim Papiermacher, který zpoza výčepního pultu už delší chvíli rozmluvu poslouchal.

Štamgast Onufer si opřel ruku v bok a zamlženými očima pohlédl na šenkýře.

„Určitě ne židi,“ odpověděl vážně.

„Cha, cha, cha...! Ten mu to nandal,“ zaznělo do kola.

„Neptám se, kdo nebude, ale kdo bude!“ řekl, aniž se urazil, pan Chaim.

„A kdo by měl být svrškem...? Svrškem budou ševci,“ vysvětloval Onufer.

„A co krejčí?“ zeptal se krejčí, který seděl u druhého stolu.

„Krejčí taky,“ odpověděl velkoryse dotázaný.

„A kovotepci?“ ozval se nějaký hlas od pultu.

„Kovotepci taky...! Svrškem budou všichni řemeslníci,“ objasnil látal společenského pořádku. „A židé půjdou jako podešev.“

„Spravedlivě mluví, cha, cha, cha...! Dá-li Bůh, spravedlivě,“ ozýval se souhlas ze všech stran.

„No a co když je žid ševcem nebo kovotepcem?“ zeptal se znovu pan Chaim. „Co s ním pak bude?“

„Co by s ním bylo?“ odsekl Onufer. „Bude z něho podešev!“

„Cha, cha, cha...!“ vyprskli smíchem posluchači.

„Vědí co, pane Onufer?“ řekl na to šenkýř. „Je velký štěstí, že svět není roztrhaná bota a že ho nedají do opravy vám, protože vy byste tu robotu úplně zfušovali... Na mou duši, bylo by ještě hůř, než je teď.“

„Ó, vidíte ho?“ zasmáli se znovu hosté v krčmě.

„Cha, cha, cha...! Já vím, co by bylo horší, ale jenom pro vás!“ vtipkoval Onufer.

„Pro nás, pro vás, pro všechny,“ odvětil pan Chaim.

„Proč?“ zvolalo několik hlasů.

„Vědí, pánové, to se má tak,“ jal se hovořit šenkýř. „Pokrývač nebo kominík chodí po střeše jako mrštná kočka... Ti odtud nepadnou, nemají závrat, i když jsou vysoko a někdy to klouže, že jde až strach. A vědí, pánové, proč...? Jelikož pokrývač nebo kominík jsou na to od mládí naučený; už si zvykli... Vy byste to uměli?“

„Ojoj..., proč by ne?“

„Myslím že ne; myslím, že voni by dostali závrat.“

„No ale co to má společného s tím, o čem jsme mluvili?“ zeptal se pan Onufer.

„Společného to má to, že pán je pánem,“ odpověděl

pan Chaim. „Ten nemá závratě z toho, že je pánem, protože je naučený být pánem od dětství; už si na to zvykl... Dá na nemocnici, dá na chudé, dá na levné jídlo, protože se mu z toho netočí hlava a vidí, jak se věci mají a co je třeba... A jim by se, pane Onufer, kdyby byli pánem, z toho tak zatočila hlava, že by to všechno vůbec neviděli.“

Společnost vesele popíjela a ještě dlouho se bavila na téma konečného podšití děravého světa. Nakonec zaklepal na dveře krčmy strážník, aby oznámil, že je třeba zábavu ukončit. Hosté pak požádali ještě o poslední kalíšek „hořké“ na cestu a všichni se rozešli, každý na svou stranu.

Podivné věci se děly na ulici, když se pan Onufer rozloučil se svými druhy. Plynové lampy roztáčely rázný oberek*, činžovní domy a ploty tančily holubce** a každou chvíli strkaly do látala společenského pořádku, který měl namířeno k domovu.

Zpočátku ho to bavilo; kráčel tedy po chodníku s úsměvem a čas od času dobrodušně volal: „Tak přece dávej pozor!“ v naději, že tím napomenutím šílení tanečníci vystřízliví. Avšak nakonec, když ho jakýsi poblázněný plot obdařil bolestivým štouchancem, zlostně vybuchl:

„Co chceš, sakra?“ vrískl našťavaně.

Zvedl zařatou pěst a chtěl útočníka prudkou ranou udeřit; plot však ráně unikl a bleskově odskočil na druhou stranu ulice.

Onufer pokýval hlavou, pomyslel si, že nemá smysl si v noci začínat s hrubiány, a šel dál středem cesty, aby měl odstup od plesajících plotů a činžáků. Srážely

* Oberek – polský lidový tanec charakterizovaný mazurkovými rytmy s trojrozměrným metrem (tříosminovým, tříčtvrtovým) a živou melodií. Tempo oberka je zahrnuto do skupiny rychlých tanců, jako jsou mazur a horalské tance. Oberek je nejrychlejší ze tří mazurských tanců (kujawiak, mazur, oberek). (Pozn. překl.)

** Hołubiec – taneční figura, kdy tanečník při výskoku udeří patou o patu. Setkáváme se s ním u většiny polských lidových tanců. (Pozn. překl.)

ho sice hromady sněhu, které na něj co chvíli padly, zvednuté nějakým pekelným rejem, ale buď jak buď, střet s nimi byl méně bolestivý.

Náhle stoupl na něco černého a zakopl. Zdálo se mu, že je to člověk, který leží na zemi, a napadlo ho, že by toho chudáka, který si vybral ulici za postel, mohla snadno přejet drožka. Vrátil se zasažen soucitem a postrčil ho nohou.

„Vstávej, opilče, vstávej!“ volal a pokusil se spáče probudit. Avšak to, co leželo na zemi, nejevilo známky života.

„Třeba už je nebožtík,“ pomyslel si pan Onufer a snažil se k němu přiblížit.

Jenomže nějaká neznámá síla ho vrhala tu vlevo, tu zase vpravo nebo dopředu a dozadu, takže svůj záměr nemohl vykonat. Pak ale na jeden způsob přišel, klekl si na všechny čtyři a doplazil se k domnělému nebožtíkovi, který ale, jak se přesvědčil, byl velkou cestovní brašnou z lakované juchty ozdobenou monogramem z pozlaceného bronzu.

Prožité zkušenosti mu pomohly poněkud vystřízlivět. Vydal se k obrubníku, aby tam nalezený předmět položil, ale vzápětí ho posedla myšlenka, která ho od takového záměru odvedla. Co když je to poklad, co když velký majetek? Podle brašny se dalo soudit, že její majitel musí být nějaký boháč. Zvědavý pospíchal domů, zapálil svíčku, otevřel brašnu a s rostoucím zájmem začal prohlížet její obsah.

Poklad tam sice nebyl, zato ale jaké divy! Balíčky v ozdobných obalech, převázané modrými a růžovými stužkami, každý opatřený nápisem informujícím o povaze předmětu, který obsahuje, a také o osobě, jíž je určen. Očividně to byly novoroční dárky, avšak jak prapodivné dárky! Když si je pan Onufer prohlížel, dočista vystřízlivěl, a přesto byl s rozumem v koncích, protože nechápal, na co to hledí.

Byly tam brýle mámení „pro ženu, která miluje svého muže“, dva balíčky označených karet „pro šťastného hráče“, kleštičky na stahování z kůže „pro svědomi-

tého finančníka“, hlásná trouba na reklamu průměrnosti „pro vzájemný obdiv“, lahvička koncentrované pěny vzteklého psa „pro poctivou konkurenci“, papuče kalifa Omara*, který nechal spálit alexandrijskou knihovnu**, „pro známou kliku“, zub jedovaté zmije, která si polámala zuby na pilníku, „pro Zoila***“, šídlo ševce Hérostrata†, balzamované Midasovo†† ucho a mnoho, mnoho dalších předmětů, které zde všechny nemůžeme vyjmenovat.

Bodrý společník Onufer nebyl „ženou, která miluje svého muže“ ani hráčem v karty, bankéřem, knižním nakladatelem, ba ani literárním kritikem jako

* Umar ibn al-Chattáb, Umar I. jako chalífa (?581–7. listopad 644) byl přítel proroka Mohameda, příslušník kmene Kurajšovců. Od roku 634 do své smrti druhý volený chalífa, duchovní hlava islámu a vládce islámské říše. (Pozn. překl.)

** Ve 13. století se objevila v křesťanském světě legenda, že alexandrijskou knihovnu údajně nechal zničit kalif Omar při dobytí města Araby v roce 642. (Pozn. překl.)

*** Zoil – závistivý, příliš tvrdý, nespravedlivý literární kritik. Toto pojmenování pochází ze jména starověkého gramatika, cynika a literárního kritika Zoila z Amfipoli (4. stol. př. n. l.), který se proslavil svými pracemi věnovanými Homérovi, v nichž negativně hodnotil jeho díla, což mu přineslo přezdívku Homeromastix (bič na Homéra). (Pozn. překl.)

† Hérostratos (nebo Hérostratés, Herostrates či latinizovaně Herostratus) z Efesu jako mladý muž v roce 356 př. n. l. podpálil Artemidin chrám v Efesu, aby se jeho jméno dostalo do historie. (Pozn. překl.)

†† Midas je jméno několika panovníků Frýgie (dnes v západním Turecku). Vládli tam v 8. a 7. století př. n. l. Podle jedné pověsti se Midas učil hudbě u Orfea a stal se ctitelem lesního boha Pana. Ten se jednou odvážil vyzvat boha Apollóna k hudební soutěži, kterou však prohrál. Mezi posluchači byl i Midas, který jediný s výsledkem nesouhlasil, a Apollón mu za trest nechal narůst oslí uši. Podle některých verzí je skrýval bujnými vlasy, takže o tom věděli pouze jeho holiči, kteří toto tajemství nesměli prozradit. Jeden z nich to nemohl vydržet, v polích vykopal jámu a do ní tajemství pošeptal a zasypal. Na místě vyrostlo rákosí, které zvěst o oslích uších tiše šeptalo a tak se dostala mezi lidi. Podle jiných verzí Midas holiče dokonce popravoval. Tento akt byl mnohokrát zpracován ve světové a v české literatuře (téma oslích uší v českém kulturním prostředí zpracoval Karel Havlíček Borovský v básni *Král Lávra* a později Milan Uhde v satirické hře *Král Vávra*). (Pozn. překl.)

Zoil, takže byl zklamán, když mezi podivuhodnými drobnostmi nenašel nic, z čeho by mohl mít nějaký užitek. Určení některých předmětů nerozuměl vůbec, pár z nich však v jeho mysli probudilo správné podezření.

Když tak nad tím uvažoval, dospěl k přesvědčení, že by nebylo dobré, aby se brýle mámení dostaly do rukou ženy, která miluje svého muže, a kleštičky ke stahování z kůže se staly majetkem nějakého finančníka. Copak je na světě málo problémů? Ó jé! Vždyť i tak je to sedřená bota, která si žádá rychlou opravu!

A tak se, rozzlobený na toho lotra, který chtěl s pomocí těch zvláštních dáreků šířit mezi lidmi ještě více zla, rozhodl, že ztracené nevrátí majiteli, ale vezme v pondělí nebo raději v úterý do práce, brašnu rozřeže a z kůže ušije několik lakýrek. Tím nedopustí zhoršení situace a navíc bude mít užitek z předmětu, kterým ho obdařila náhoda.

Druhý den byl svátek, a tak po obědě navštívil svou snoubenku, slečnu Apolonii, která zastávala funkci kuchařky v jedné rodině na Maršálkově ulici, a vzal ji s sebou do restaurace Rozkoš, kde ve veselé společnosti strávili zábavný večer. Byla to již osoba důstojná a nehřešila přemírou krásy, přesto se jí pan Onufer držel, protože měl díky ní určité výhody „podle objednávky“. Nosila mu cukr a čaj, takže toto zboží nemusel nikdy kupovat. Často k němu přiběhla a přinesla mu vepřový řízek, kus pečeně nebo i sekanou zabalenou do papíru. Všechno to byly věci, kterými by nebylo slušné opovrhnout.

Pan Onufer, ceně si všech těchto snoubenčiných předností, chodil za ní už třetí rok, ale se ženitbou nespěchal. Slečna Apolonie, do svého mužíčka velmi zamilovaná, ho pobízela, aby přeci jen začal uvažovat o svatbě, ale on se vždy dokázal nějak vymluvit, odkládal rozhodující krok od podzimu na jaro a od jara zase na podzim. Očividně neměl v úmyslu se brzy vzdát svobody. S babou jsou vždycky problémy, takže čím později se člověk obtíží takovou povinností, tím lépe.

Teprve v úterý ráno si pan Onufer vzpomněl na práci, ale myslel na ni nerad a s odporem. Po Novém roce přišla sobota – nemělo smysl jít do práce na jeden den. Po sobotě nastoupila svatá neděle – Boží den, tedy den odpočinku! A po neděli pondělí, které by se podle slavné ševcovské zvyklosti mělo také světit. Tento odpočinek ho velmi zmohl, a tak vzal s těžkým povzdechem do rukou brašnu, ze které měl vyříznout materiál potřebný k práci.

Nemohl si na nic stěžovat, juchta byla dokonalá a lak nepoškozený. Ze získané kůže se dal ušít pár elegantních botiček, ale to pana Onufera nepotěšilo tolik, jak bychom mohli očekávat. Zkrátka se mu pracovat nechtělo; nejraději by spal nebo šel do hospody, aby klínem vyrazil doléhající klín. Jenže těžká rada, peníze došly, a tak bylo třeba začít něco dělat!

Nabrousil knejp* a chtěl začít s páráním brašny, když tu se zevnitř ozval cinkot podobný cinkání peněz. V zaujetí ji honem otevřel a – ejhle! – našel v ní sedm nových půlimperiálů**, které jako by sotva před chvílí vyšly z mincovny. Co to je? Nemohl pochopit, kde se tam ty peníze vzaly! Vždyť brašnu důkladně prohledal hned toho dne, či spíše noci, kdy ji našel na ulici. No ale co, nejspíš ještě musel být opilý. Když našel vysvětlení té podivné záhady, shrábnul peníze do hrsti, na hlavu narazil čepici a vyrazil do města.

Celý týden se bavil a na práci ani nepomyslel. Peníze měl v kapse, a tak ho nelákalo vzít do rukou šídlo a dratev. Proč? Nač? Bav se, dušinko, dokud v kapse nezůstane poslední rublík!! Spal až do poledne, po poledni šel do restaurace nebo do hospody, odkud

* knejp – ševcovský nůž. (Pozn. překl.; překladatel je povinen poděkovat p. Michalu Štanclovi za upřesnění odborné ševcovské terminologie v této povídce.)

** půlimperiál – v carském Rusku zlatá mince v hodnotě pěti nebo sedmi a půl rublu o hmotnosti 5,85 g, zavedená do oběhu v roce 1755 a emitovaná do roku 1917; na lící straně měla poprsí panovníka, na zadní straně erb říše. Označení „imperiál“ a „půlimperiál“ se nacházejí jen na vzácných pěti a desetirublových mincích z let 1895–1897. (Pozn. překl.)

se vracel až pozdě v noci, vždycky se našla ochotná společnost pro pobavení. Po týdnu se vydal z peněz, a tak s těžkým povzdechem vzal brašnu znovu do ruky. A zase se opakovala stejná scéna, jaká se odehrála před týdnem – do ruky mu opět padlo sedm půlimperiálů blyštivých jak slunce. Veselý společník Onufer pochopil, že má kouzelný měšec.

Teď se mu zatočilo v hlavě, jak to předpověděl šenkýř Chaim Papiermacher z Houbového náměstí. Peníze se mu skutečně sypaly jako z měšce; stačilo jenom povědět nějaké přání a hned nacházel v tašce prostředky k uspokojení všeho, čeho se mu zachtělo. Nic si neodepřel, navíc objevoval stále nové rozmary. Chtěl zlaté hodinky s řetězem tlustým jako palec; kouzelná brašna mu hned vydala na nákup peníze. Chtěl kožich – měl kožich; nechal si ušít několik obleků, nakoupil spodní prádlo, na prsty si navlékl tolik prstenů, že jimi sotva mohl hýbat. Jedním slovem – plnil si všechny představy, ke kterým ho peníze bezustání provokovaly a o kterých se mu předtím ani nesnilo.

Samozřejmě, že když se stal pánem, slečnu Apolonii „pustil k vodě“. Nešlo mu teď o „podporu“ a kuchařčiny laskominy pro něj ztratily všechn půvab. Vztah s „kuchtou“ už neodpovídal jeho uvažování ani postavení, jaké zaujal ve společenské hierarchii. Místo toho si začal známost s manželkou jednoho průvodčího, mladou a hezkou blondýnkou, která chodila v plášti zvaném „rotunda“ a v klobouku s pštrosími pery, nosila brilantové náušnice, prstýnky na prstech a náramky na zápěstích. Paní konduktérová* byla kdysi servírkou v jakési pivnici. Jakkpak by se „kuchtička“ mohla rovnat takové „osobě“!

Tato „osůbka“ byla ženuškou, která se ráda bavila a nasazovala svému muži brýle mámení. Dokonce i bez těch okulárů, které kdysi pan Onufry – jak mu

* konduktér (konduktor) = průvodčí, např. ve vlaku, v tramvaji. (Pozn. překl.)

říkávala paní konduktérová – vytáhl ze začarované brašny a pohled na ně ho tak pohoršil a urazil. Je pravda, že to bylo snadné, protože její manžel nebyl příliš chytrý a ke všemu kvůli své službě zřídkakdy býval doma.

Paní konduktérová tedy využívala své svobody a brala pana Onufryho do divadla, na maškarní plesy, na večere v pracovně a uváděla ho do tajů nevázaného života, o jakých předtím neměl ponětí. Měla sice finančně náročné potřeby – milovala ústřice a šampaňské pila jako drak, neboť znala tyto slasti ještě z dob, kdy byla číšnicí. Přitom svého amanta hanebným způsobem využívala. Tomu to však nevadilo, vždyť proč by mu to mělo vadit? Brašna platila za všechno.

Takový život se mu velice zamlouval. Dospěl k závěru, že šampaňské Heidsieck & Co Monopole*, likér Triple sec Curacao** nebo benediktýnka*** jsou neporovnatelně lepší než pivo s rumem. Štika na pařížský způsob† nebo salám z křepelky mu chutnaly daleko víc než vepřové se zelím, které kdysi považoval za pochoutku, jaké není rovno. Jen k požívání ústřic a telecí hlavy à la tortue†† ho nemohla jeho zasvětitelka přesvědčit. Podle jeho názoru byly mnohem chutnější sardelky, nemluvě o pečeném kolenu.

Samozřejmě, že když teď žil takovým životem, nesnil už o podšití světa, který, pokud se mu ještě zdál podob-

* Champagne Heidsieck & Co Monopole, založená v roce 1785, je jedním z nejstarších šampaňských domů na světě. (Pozn. překl.)

** Bols Triple Sec Curacao – 38% 0,7l likér s alkoholem. Vyznačuje se vůní nejvybranějšího Curacao pomeranče s citrusovými plody a grapefruitovou kůrou. (Pozn. překl.)

*** Bénédictine je francouzský bylinný likér s jantarovou barvou a sladkou aromatickou chutí, jenž se řadí mezi nejstarší likéry na světě. Vytvořil jej roku 1510 benátský benediktinský mnich Bernardo Vincelli, který tehdy žil v Normandii v opatství Fécamp. Likér se vyrábí ze 27 speciálně vybraných bylin. Obsahuje 40 % alkoholu. (Pozn. překl.)

† Štika na pařížský způsob: štika protáhnutá slaninou a lanýži, táhnutá v silném rybím vývaru, přelévaná kari omáčkou. (Pozn. překl.)

†† à la tortue – (fr.) na způsob želvího. (Pozn. překl.)

ný botě, pak snad jediné lakované, měkké, pohodlné a zářící, vyrobené na zakázku nejlepším mistrem. Zdá se však, že toto srovnání se jeho mysli nenabízelo a on, stržen vírem rozkoše, se nad podstatou světa víc nezamýšlel. V hlavě se mu to převrátilo, jak předpověděl Chaim Papiermacher, a to tak, že „neviděl to, co je a čeho je zapotřebí“.

Jednou se mu však podařilo setkat se s bídou, jejíž neštěstí ho kdysi tak rozjitřilo a kterou by byl ztratil ze zřetele, když ji na svých cestách už nepotkával. Když se jednou vracel po noční zábavě domů a vešel do brány, uslyšel žalostný pláč. Nářek se rozléhal nočním tichem.

„Co to je...? Kdo tam pláče?“ zeptal se strážného, který mu otevíral.

„Nevím, prosím pěkně,“ odpověděl ospalý vrátný. „To je u té vdovy, co bydlí v suterénu... Asi je tam vážně nemocné dítě... Možná už umřelo.“

Pohnut soucitem spěchal pan Onufry do suterénu. Na ubohé postýlce ležela v horečce snad sedmiletá holčička se zavřenýma očima a s hlavičkou ovinutou mokrým ručníkem. U ní klečela zoufalá matka a vystrašený pohled upírala na očka uzavřená opuchlými víčky a na tvářičku jako v ohni, na útlý hrudník zvedající se prudkým úsilím popadnout dech, na popraskaná ústa, z nichž se čas od času ozýval ze sna bolestný nářek.

„Proč tak naříkáte?“ zeptal se pan Onufry soucitně.

„Ach, pane! Dítě mi umírá a já ho nedokážu zachránit.“

„Snad bychom měli zavolat lékaře.“

„Byl tady doktor, byl!“ zanaříkala vdova.

„No a co?“

„Napsal recept... Možná by to ubožátku pomohlo; možná by se tak netrápila...! Jenže já nemám peníze na zaplacení léku, ach...! A nemůžu odejít od dítěte, musím se o ně postarat. Och, ta noc, ta noc...! Ó, já nešťastná...! Dítě mi umře bez pomoci, ach, ach, určitě umře!“

Pan Onufry sáhnul do peněženky, jenže zapomněl, že si s ní včera hrála paní konduktérová.

„Dejte mi recept,“ řekl, když zjistil, že ho společnosti jeho zábav dočista oholila. „Zajdu do lékárny a lék přinesu.“

„Ach, pane, to mi vás poslal Bůh,“ zvolala vdova a sepjala ruce jako k modlitbě. „Kéž vám všechnu vaši dobrotu nastokrát vrátí.“

„Upokojte se, paní, upokojte...! Bude dobře,“ pověděl dojatý. „Za chvíli se vrátím... Uvidíte, že bude dobře.“

Vzal recept, zaběhl do svého pokoje, aniž pochyboval o tom, že mu brašna poskytne potřebné peníze.

Avšak začarovaný měsíc, který vždy tak ochotně učinil zadost jeho přáním, když se mu nechtělo pracovat, když chtěl kamarády vytáhnout za zábavou, když chtěl vyhovět výmyslům paní konduktérové, když si dárky kupoval její něžnosti, mu nyní odmítl poslušnost. Marně do něho nořil ruku, prohledával všechny kouty – pramen, ze kterého dosud tak bohatě čerpal, vyschl.

Zachvátil ho děs, že mu kouzlo sloužilo jen tehdy, když otevíral cestu zlu, a rozezlený vlastní nemohoucností prudce zatřásl měšcem a zvolal:

„Peníze...! Peníze...!“

Avšak z brašny místo peněz na podlahu s rachotem vypadl jenom těžký kámen.

...Ráno zastihlo pana Onufryho vystrašeného a v hlubokém zamyšlení. Zrakem plným odporu a nenávisti hleděl na pohozenou brašnu, která doširoka otevřená zela svým rudým vnitřkem, bronzovým kováním jako by se mu vysmívala. Vzpomínka na prožité zklamání ho nesnesitelně hnětla. Za ním ležel život, který vedl od doby, kdy našel zakletou brašnu. Když o něm přemýšlel, měl dojem, jako by se probudil z nějakého divokého, těžkého snu, a z noční můry měl dosud srdce zamrzlé nesmírným strachem.

Pohlédl do okna, kterým nahlížely první paprsky svítání, a konečně se vzpamatoval z omámení. Vzal čepici a běžel k židovi, ke kterému chodil, když byl v nouzi,

a půjčil si od něj dva rubly, přísahaje, že dluh vrátí do týdne, jakmile dostane zaplacené za nejbližší práci. Získané peníze použil na nákup léku pro nemocné dítě, běžel s ním k ustarané vdově a dělal si starost, aby pomoc nepřišla pozdě.

Díky tomu se už klidný vrátil do svého bytečku, povzbudivě naladěm. Pokřičoval se, vzal knejp do rukou a začal párat brašnu, z níž vyřezal pár elegantních botiček. Pokud byl tehdy náhodou ďábel na cestě a vycítil, co se s jeho pytlek děje, pak musel metat pořádné kozelce.

Kdo ví, možná si při té příhodě zlámal vaz.